

CARTEA TIBETANĂ A MORȚILOR

(BARDO THÖDOL)

Ediția a 7-a

Traducere și studiu introductiv:

HORIA AL. CĂBUȚI

EDITURA HERALD
București

vijnana – conștiință.

vijnana-skandha – principiul conștiinței.

virya – energie spirituală.

Y

Yana – vehicul.

Yoga – sistem filozofic cu parte practică, constând dintr-un ansamblu de tehnici mai mult sau mai puțin mistice vizând Iluminarea.

yoghin – adept al practicilor *Yoga*.

Yogini – energie divinizată, energie care se manifestă în fazele superioare ale practicării *Yoga*; divinitate feminină tantrică.

CUPRINS

Introducere	9
Cartea tibetană a morților (<i>Bardo Thödol</i>)	39
CARTEA ÎNTÂI	
<i>Chikhai Bardo</i> și <i>Chönyid Bardo</i>	41
Omagiu	42
Introducere	43
Transferul Principiului Conștient	43
Citirea acestui Thödol	44
Modul practic de aplicare a acestui Thödol de către officiant	44
PARTEA ÎNTÂI	
<i>Bardo</i> din momentul morții	47
Instrucțiuni despre simptomele morții sau prima parte din <i>Chikhai Bardo</i> :	
Lumina Clară primordială văzută în momentul morții	47
Instrucțiuni despre a doua etapă din <i>Chikhai Bardo</i> :	
Lumina Clară secundară văzută imediat după moarte	54
PARTEA A DOUA	
<i>Bardo</i> al experienței realității	57
Instrucțiuni preliminare despre experiența Realității din timpul celei de-a treia etape, numită <i>Chönyid Bardo</i> , în care apar viziunile karmice	57
Apariția divinităților liniștite din prima până în a șaptea zi	61
Ziua întâi	62
Ziua a doua	64
Ziua a treia	66
Ziua a patra	69
Ziua a cincea	72
Ziua a șasea	75
Ziua a șaptea	84

Apariția divinităților mâniașe din ziua a opta până în cea de-a paisprezecea zi	89
Introducere	89
Ziua a opta	93
Ziua a noua	95
Ziua a zecea	96
Ziua a unsprezecea	97
Ziua a douăsprezecea	98
Ziua a treisprezecea	100
Ziua a paisprezecea	102
Concluzie demonstrând importanța fundamentală a învățăturilor <i>Bardo</i>	111
 CARTEA A DOUA	
<i>Sidpa Bardo</i>	115
Omagiu	116
Introducere	116
 PARTEA ÎNTĂI	
Lumea de după moarte	117
Corpul din <i>Bardo</i> . Nașterea și facultățile sale supranaturale	117
Caracteristicile existenței în starea intermediară	122
Judecata	127
Influența determinantă a gândirii	131
Apariția Luminilor celor Șase Loka	136
 PARTEA A DOUA	
Procesul Renașterii	139
Închiderea porților matricei	139
Metodă pentru prevenirea accesului pe poarta unei matrice	140
Prima metodă de închidere a porții matricei	141
A doua metodă de închidere a porții matricei	142
A treia metodă de închidere a porții matricei	144
A patra metodă de închidere a porții matricei	147
A cincea metodă de închidere a porții matricei	148
Alegerea porții unei matrice	150
Viziunile prevestitoare despre locul nașterii	151
Protejarea împotriva furiilor-călăi	153
Alegerea alternativă a unei nașteri supranaturale sau a unei nașteri prin germene	155
Nașterea supranaturală prin transfer într-un regat paradisiac	155
Nașterea prin matrice: reîntoarcerea în lumea umană	157
Concluzie generală	160

ANEXA 1	164
I. Invocație către <i>Buddha</i> și <i>Bodhisattva</i>	164
II. Calea bunelor urări pentru salvarea din pasajele periculoase și strâmte din <i>Bardo</i>	166
III. Versurile-rădăcină ale celor șase <i>Bardo</i>	171
IV. Calea Bunelor Urări care apără de frică în <i>Bardo</i>	175
V. Colofon	179
 ANEXA 2	181
I. Yoga	181
II. Tantrismul	183
III. Mantra sau cuvintele de forță	191
IV. Guru, Shishya (sau Chela) și inițierile	194
V. Realitatea	196
VI. Budismul de nord și de sud și creștinismul	202
VII. Judecata creștină medievală	205
 NOTE	210
INDICE ALFABETIC AL CUVINTELOR SANSCRITE MAI FRECVENT UTILIZATE ÎN TEXT	264

PARTEA ÎNTÂI

BARDO DIN MOMENTUL MORȚII**INSTRUCȚIUNI DESPRE SIMPTOMELE MORȚII
SAU PRIMA PARTE DIN CHIKHAI BARDO.
LUMINA CLARĂ PRIMORDIALĂ
VĂZUTĂ ÎN MOMENTUL MORȚII**

Mai întâi are loc confruntarea cu Lumina Clară, în timpul stării intermediare din momentul morții, care este astfel: există unii care au ascultat mult timp învățăturile religioase și totuși nu o vor recunoaște, iar alții mai puțin familiarizați o vor recunoaște. Toate categoriile de ființe care au primit învățăturile practice numite Ghiduri¹⁶ vor fi puse, dacă le aplică, față în față cu Lumina Clară fundamentală și, fără [a trece prin vreo] stare intermediară, vor obține [corpul] nenăscut al lui *Dharma-Kaya*, pe calea Marelui Drum Ascendent¹⁷.

Iată modul de aplicare: cel mai bine este să fie prezent gurul care i-a dat, în timpul vieții, învățatură decedatului. Dacă el nu poate fi prezent, se va apela la un frate de credință sau, la nevoie, la un om instruit din aceeași credință. Dacă niciuna dintre aceste persoane nu poate veni, atunci se va apela la cineva care poate citi cu claritate acest *Thödol* de mai multe ori. I se va reaminti astfel celui dispărut ceea ce el a mai auzit din [învățătura] confruntării [cu momentul morții], astfel încât va putea recunoaște această Lumină Fundamentală și, fără nicio îndoială, va obține Eliberarea.

În ce privește momentul [adecvat] al aplicării metodei:

Când respirația încetează, forța vitală va coborî în centrul energetic al Înțelepciunii¹⁸, iar „Cunoscătorul”¹⁹ va experimenta Lumina Clară a condiției naturale²⁰.

Atunci, forța vitală²¹ este împinsă înapoi în jos de-a lungul canalelor energetice drepte și stâng²² și se va pătrunde în starea intermediară.

Aceste instrucțiuni trebuie aplicate înainte ca forța vitală să se răspândească în canalul energetic stâng, după ce a traversat centrul ombilicului.

În general, timpul necesar acestei mișcări a forței vitale ține atât timp cât există încă respirație, adică aproximativ cât durează să iei o masă²³.

Iată modul de aplicare:

Când respirația e pe punctul de-a înceta, e preferabil ca transferul să fi fost deja făcut cu eficiență, dar dacă nu a reușit, trebuie să ne adresăm muribundului astfel:

O, nobil fiu (numele), a venit pentru tine vremea să cauți Calea [către Realitate]. Suflul tău este gata să se oprească. Maestrul tău (guru) te-a confruntat cu Lumina Clară. Acum o vei cunoaște sub forma ei adevărată, în starea de *Bardo*, acolo unde toate lucrurile sunt precum vidul sau precum cerul fără nori, iar intelectul pur și fără pată este asemenea unei vacuități transparente, fără circumferință și fără centru. În acest moment, recunoaște-ți [adevărata ta esență] și rămâi în această stare. Te voi ghida eu însumi în această confruntare.

Odată citită, ea trebuie repetată de mai multe ori la urechea muribundului, înainte de a înceta respirația, pentru a o întipări [bine] în mintea acestuia.

Dacă respirația este pe cale de a înceta, muribundul trebuie întors pe partea dreaptă, în poziția numită „Leul culcat”. Trebuie comprimate [ușor] arterele [din dreapta și stânga gâtului].

Dacă muribundul are tendința de a dormi, sau a adormit deja, aceste stări trebuie oprite, iar arterele trebuie presate încet, dar ferm²⁴. Astfel, forța vitală nu va mai putea reveni din canalul central²⁵ și va putea ieși [din corp] prin „deschiderea lui Brahma”²⁶. Acum se aplică adevărata confruntare.

În acest moment, prima percepție a stării *Bardo* a Luminii Clare a Realității, a conștiinței pure a lui *Dharma-Kaya* e experimentată de către toate ființele vii.

Intervalele dintre expirație și inspirație sunt cele pe parcursul cărora forța vitală rămâne în canalul central²⁷. Oamenii obișnuiți spun despre această stare că în ea principiul conștient²⁸ a încetat. Durata acestei stări nu este fixă. Ea depinde de constituția bună sau rea, de starea canalelor energetice și a forței vitale. La cei ce au avut chiar și o modestă experiență practică a stării stabile și liniștite de meditație (*dhyana*) sau la cei cu canalele energetice în stare bună, acest moment durează mai mult²⁹.

Pentru a determina confruntarea, repetarea formulei de mai sus lângă muribund trebuie făcută până când un lichid gălbui începe să apară din diferitele deschideri ale corpului [acestuia].

La cei ce au dus o viață urâtă sau la cei cu canale energetice fragile [sau impure], starea despre care s-a vorbit nu durează mai mult decât ai bate din palme. La ceilalți, poate dura cât consumarea unei mese.

În diferite Tantra se spune că această stare de sincope durează în jur de trei zile și jumătate. Multe alte tratate religioase vorbesc de patru zile, timp în care această confruntare cu Lumina Clară trebuie continuată.

Iată modul de aplicare:

Dacă muribundul e capabil să recunoască el însuși simptomele morții, ar trebui să folosească [el însuși] aceste cunoștințe³⁰. Dacă nu e capabil, un guru, un *shishya* sau un frate de credință de care muribundul a fost apropiat trebuie să rămână lângă acesta, ca să-i impregneze mintea cu simptomele morții, în ordinea în

care apar, și să-i repete³¹: „Acum vine momentul în care Pământul se scufundă în Apă³²”.

Când toate simptomele sunt pe punctul de a se sfârși, pronunță cu voce joasă la urechea muribundului următoarea îndrumare: „O, nobil fiu [sau, dacă e preot: O, Venerabil Stăpân], nu lăsa mintea ta să fie distrasă”.

Dacă e frate de credință sau o altă persoană, cheamă-l pe nume și spune-i:

O, nobil fiu, ceea ce se numește moarte a venit acum pentru tine, acum ia hotărârea: „Aceasta e ora morții mele. Folosind acest prilej favorabil, voi acționa pentru binele tuturor ființelor vii ce populează întinderea infinită a cerului, pentru a obține starea perfectă de Buddha, prin iubirea și compasiunea ce-o voi revărsa asupra lor, dirijându-mi eforturile concentrate către Perfecțiunea Unică.

Spune mai departe: „Dirijându-ți astfel gândurile – mai ales în momentul în care *Dharma-Kaya* a Luminii Clare din starea de după moarte poate fi realizată pentru binele tuturor ființelor vii – încearcă să fii conștient că te afli în această stare și ia hotărârea de a obține suprema realizare a stării Marelui Simbol³³ în care te afli, gândind:

Chiar dacă nu voi reuși să o realizez, totuși voi experimenta acest *Bardo* și, obținând Marele Corp al Uniunii în *Bardo*, voi apărea sub orice formă ar putea aduce beneficii

tuturor ființelor de pretutindeni³⁴. Voi sluji toate ființele vii, infinite ca număr, așa cum cerul este infinit”.

Menținând această hotărâre, va trebui să-ți amintești practicile devoționale pe care obișnuiai să le faci în timpul vieții³⁵.

Cititorul va spune aceasta cu buzele apropiate de urechea muribundului și le va repeta clar, ca să le imprime bine în conștiința acesteia, împiedicându-i mintea să rățăcească chiar și pentru un [singur] moment. Când respirația a încetat de tot, canalul subtil care provoacă somnul îi va fi apăsat cu fermitate, iar dacă e un *lama* sau o persoană de rang înalt sau mai bine instruită decât tine, i se va spune:

Venerabil Maestru, acum vei experimenta Lumina Clară Fundamentală. Încearcă să rămâi în această stare.

Pentru alte persoane, cititorul va face confruntarea astfel:

O, nobil fiu (numele), ascultă-mă. Acum experimentezi strălucirea Luminei Clare a Realității Pure. Recunoaște-o.

O, nobil fiu, cunoașterea ta de acum³⁶, având ca natură proprie vidul, fără formă, caracteristici și culori, este Adevărata Realitate, natural vidă, Bunătatea Universală³⁷.

Mintea ta, care este acum vidă, nu trebuie privită ca vidul neantului, ci ca fiind însăși mintea nelimitată, strălucitoare, vibrândă și beatifică, conștiința³⁸ însăși, Buddha-cel-Universal-Bun³⁹.

Propria ta conștiință, neasumându-și nicio formă, vidă în realitate și mintea, strălucitoare și beatifică, acestea două sunt inseparabile. Uniunea lor este *Dharma-Kaya*: starea perfecte iluminări⁴⁰.

Propria ta conștiință, strălucitoare, vidă și inseparabilă de Marele Corp al Strălucirii, nu are nici naștere, nici moarte și nu este altceva decât Lumina imuabilă a lui Buddha Amitabha⁴¹.

A cunoaște aceasta este suficient. A recunoaște vidul propriei tale minți ca fiind starea de Buddha și a o considera ca propria ta conștiință, aceasta înseamnă să te menții în starea minții divine⁴² a lui Buddha⁴³.

Acestea trebuie repetate distinct și clar de trei sau [chiar] de șapte ori. Ele vor aminti minții muribundului învățătura anterioară a confruntării, dată în timpul vieții de maestrul său (guru). În al doilea rând, aceasta va determina recunoașterea conștiinței neîntrupate ca fiind Lumina Clară. Și în al treilea rând, recunoscându-și esența, muribundul se va uni pentru totdeauna cu *Dharma-Kaya* și Eliberarea va fi certă⁴⁴.

INSTRUCȚIUNI DESPRE A DOUA ETAPĂ DIN CHIKHAI BARDO: LUMINA CLARĂ SECUNDARĂ VĂZUTĂ IMEDIAT DUPĂ MOARTE

Astfel, Lumina Clară primordială este recunoscută și este atinsă Eliberarea. Dacă există totuși teama că nu a fost recunoscută, este sigur că defunctul va vedea strălucind Lumina Clară secundară, care va apărea după [un interval de timp] „cam cât să iei masa”, după încetarea respirației⁴⁵.

În funcție de karma bună sau rea, forța vitală coboară în canalul subtil drept sau stâng și iese printr-una dintre deschiderile corpului⁴⁶. Urmează o stare de luciditate a minții⁴⁷.

Staționarea în Lumina Clară Primordială poate să dureze „cam cât o masă”, în funcție de starea bună sau rea a structurii subtile și de practica [metodologiei] confruntării, efectuată pe parcursul vieții.

Când Principiul Conștient iese din corp, el se întreabă: „Sunt mort sau nu?” Nu poate să-și dea seama; îi vede pe cei apropiați lui, anturajul, așa cum îl vedea înainte. Le ascultă plânsetele. Iluziile karmice de groază încă nu apar, nici aparițiile teribile sau experiențele produse de Stăpânii Morții⁴⁸.

În acest interval, *lama* sau cel care citește textul trebuie să urmeze pas cu pas instrucțiunile din [acest] *Thödol*.

Există adepți ai fazei de Generare și ai fazei de Împlinire. Dacă adresarea se face către un adept al etapei de Împlinire, el va fi chemat de trei ori pe nume și i se

vor repeta de mai multe ori instrucțiunile confruntării cu Lumina Clară. Dacă este un adept al etapei de Generare, i se vor citi descrierile introductive și textul Meditației asupra divinității sale tutelare⁴⁹, apoi i se va spune:

O, nobil fiu, meditează la divinitatea ta protectoare (precizează numele divinității)⁵⁰. Nu fi tulburat. Concentrează-ți mintea asupra zeității tutelare. Meditează asupra ei ca și cum ar fi reflexia lunii în apă, care apare, dar este inexistentă în sine. Meditează asupra ei ca și când ar deține un corp fizic.

Astfel, cititorul va imprima această idee în conștiința mortului. Dacă mortul e o ființă obișnuită, i se va spune:

Meditează asupra marelui Stăpân al Compașunii⁵¹.

Astfel confrunțați, chiar și cei [în mod normal] incapabili să recunoască *Bardo* [fără ajutor], îl vor recunoaște fără îndoială.

Persoanele care în timpul vieții au avut confruntarea cu Realitatea ajutați de un guru, dar care nu s-au familiarizat cu ea, nu vor putea recunoaște singuri *Bardo*. Un guru sau un frate de credință va trebui să-i ajute cu putere în aceste momente⁵².

De asemenea, există unii care sunt familiarizați cu învățătura, dar care nu pot să reziste mental iluziei, din cauza unei morți prea violente. Pentru ei, instruirea e, de asemenea, absolut necesară.

Mai există persoane antrenate în învățatură, care însă au meritat să treacă prin stările de existență mizabilă din cauza încălcării legămintelor sau a îndeplinirii oneste a obligațiilor esențiale. Pentru ei, instrucțiunile sunt absolut necesare.

Dacă prima etapă *Bardo* a fost sesizată imediat, este cu atât mai bine. Dacă nu, prin chemarea explicită a [mortului] în a doua etapă, intelectul său va fi trezit și eliberarea va putea fi atinsă.

Pe timpul celei de-a doua etape *Bardo*, corpul se află în starea numită „corpul strălucitor al iluziei”⁵³.

Neștiind dacă e mort sau nu, el intră într-o stare de luciditate⁵⁴. Dacă instrucțiunile îi sunt transmise mortului cu succes în această stare, karma nu-i va putea împiedica⁵⁵ întâlnirea cu Realitatea-Mamă și cu Realitatea-Fiu⁵⁶. Așa cum razele de soare împrăștie tenebrele, Lumina Clară disipă pe Cale puterea karmei.

Ceea ce se numește a doua etapă din *Bardo* se ivește, luminând corpul mental⁵⁷. „Cunoscătorul” rămâne doar în acele locuri în care și-a desfășurat activitățile [în timpul vieții]. Dacă în acest moment această învățatură specială se aplică eficient, scopul e atins, întrucât iluziile karmice care să hărțuiască mortul nu și-au făcut încă apariția, de-turnându-l de la scopul său de a atinge iluminarea.

PARTEA A DOUA

BARDO AL EXPERIENȚEI REALITĂȚII

INSTRUCȚIUNI PRELIMINARE DESPRE EXPERIENȚA REALITĂȚII DIN TIMPUL CELEI DE-A TREIA ETAPE, NUMITĂ CHÖNYID BARDO, ÎN CARE APAR VIZIUNILE KARMICE

Dacă Lumina Clară primordială nu a fost recunoscută, însă a fost recunoscută Lumina Clară secundară, Eliberarea va fi atinsă. Dacă Eliberarea nu se produce nici în acest caz, atunci începe ceea ce se numește al treilea *Bardo* sau *Chönyid Bardo*.

În acest al treilea *Bardo* apar iluziile karmice. Este deosebit de important să fie citită marea confruntare din *Chönyid Bardo*, ea având o mare putere și putând face foarte mult bine.

În acest moment, defunctul observă că partea lui de mâncare e pusă deoparte, că trupul îi este dezbrăcat, [că locul unde se afla înainte], rogojina lui pentru dormit, este măturat⁵⁸. Poate auzi plânsul și vaietele prietenilor săi și pe cele ale rudelor și, pe deasupra, îi poate vedea, le aude chemările, însă, cum ei nu pot ști că le răspunde, este nemulțumit.

În acest moment, se manifestă în fața lui sunete și străfulgerări de lumină, provocându-i spaimă și multă oboseală. E momentul în care trebuie aplicată confruntarea cu *Bardo* al realității.

Mortul este chemat pe nume și i se dau următoarele explicații:

O, nobil fiu, ascultă cu atenție și fără tulburare. Există șase stări *Bardo*: starea naturală *Bardo* a momentului concepției⁵⁹, *Bardo* al stării de vis⁶⁰, *Bardo* al echilibrului extatic din timpul meditațiilor profunde⁶¹, *Bardo* al momentului morții⁶², *Bardo* al experienței realității⁶³ și *Bardo* al procesului invers al existenței *samsarice*⁶⁴. Acestea sunt cele șase stări.

O, nobil fiu, acum experimentezi trei *Bardo*: *Bardo* al momentului morții, *Bardo* al experienței realității și *Bardo* al căutării renașterii. Dintre acestea, ai experimentat până ieri *Bardo* al momentului morții. Cu toate că Lumina Clară a Realității a strălucit deasupra ta, n-ai putut să te contopești cu ea și acum trebuie să rătăcești [în

continuare în starea intermediară]. În prezent experimentezi *Chönyid Bardo* și apoi *Sidpa Bardo*.

Observă cu perfectă atenție cu ce te confrunt și rămâi ferm.

O, nobil fiu, ceea ce se numește moarte, acum a venit [pentru tine]. Părăsești această lume, dar nu ești singurul, moartea vine pentru toți. Nu rămâne atașat de această viață prin sentimente și slăbiciuni. Chiar dacă, din cauza unor slăbiciuni, vei rămâne legat, nu ai puterea de a mai rămâne aici. Nu vei obține nimic altceva decât rătăcirea prin *Samsara*⁶⁵. Nu te atașa [de această lume] și nu fi slab. Amintește-ți de prețioasa Trinitate⁶⁶.

O, nobil fiu, dacă în *Chönyid Bardo* te asaltează frica sau groaza, nu uita aceste cuvinte și, păstrându-le înțelesul în inimă, mergi mai departe. În ele găsești secretul fundamental al recunoașterii [adevăratei naturi proprii]:

Când Experiența Realității intermediare strălucește asupra mea⁶⁷ și toate gândurile de frică, groază, teamă sunt înlăturate,

Fie ca eu să pot recunoaște toate aparițiile ca reflexii ale propriei mele conștiințe;

Fie ca eu să le pot recunoaște ca având natura aparițiilor din *Bardo*;